

Verksamhetsplan för delegationen för jämställdhetsärenden

2023–2027

1. Inledning

Delegationen för jämställdhetsärenden (Tane) har till uppgift att främja jämställdheten i samhället. Tane, som grundades 1972, är Finlands äldsta jämställdhetsmyndighet. Tane är ett rådgivande organ med bred bas som verkar i anslutning till social- och hälsovårdsministeriet.

Bestämmelser om delegationens uppgifter utfärdas genom förordning (638/1986; ändrad genom förordning 389/2001). Enligt förordningen har Tane till uppgift att följa och främja jämställdheten, att ta initiativ och göra framställningar till samt avgiva utlåtanden om utvecklande av lagstiftning och andra åtgärder, som återverkar på jämställdheten, sörja för främjandet av samarbetet mellan myndigheter och olika aktörer samt att främja forskningen i jämställdhetsfrågor och utnyttjandet av forskningsresultaten. Tane har dessutom till uppgift att följa den internationella utvecklingen på området.

Statsrådet tillsätter delegationen för riksdagens mandattid. Delegationens sammansättning motsvarar styrkeförhållandena i riksdagen och dess medlemmar har utsetts av partierna.

Den nya delegationen tillsattes den 19 oktober 2023. Till delegationen har permanenta experter bjudits in för mandatperioden från följande fyra organisationer:

Kvinnoorganisationernas Centralförbund, Mansorganisationernas Centralförbund, Kvinnoorganisationer i samarbete NYTKIS och Seta.

Delegationens arbete stöds av sekretariatet. Delegationens generalsekreterare är en av social- och hälsovårdsministeriet utsedd tjänsteman. Dessutom har delegationen under mandatperioden 2023–2027 en specialsakkunnig och en administrativ medarbetare (50 %). Sekretariatet bereder Tanes arbete, verkställer beslut och kan representera Tane i olika organ och grupper.

Tane som samhällspåverkare

Tane är en lösningsorienterad föregångare inom jämställdhetsarbetet och en samhällspåverkare som för samman representanter för olika aktörer och är à jour med förändringarna i samhället och tiden. Tane har till uppgift att lyfta fram praxis som upprätthåller ojämställdheten och att aktivt arbeta för att avskaffa den. Tane är en diskussionsöppnare och en vägvisare i jämställdhetsfrågor. Tane har som mål att hitta politiska och samhälleliga lösningar för att främja ett jämställt samhälle. Tane arbetar för att avskaffa stereotypa könsnormer, förbättra utsatta kvinnors och mäns samt könsminoriteters ställning och främjar kvinnors rättigheter nationellt och internationellt. Tane närmar sig alla jämställdhetsfrågor, människor, människogrupper och aktörer jämlikt i sin verksamhet, kommunikation och sina riktlinjer.

Utgångspunkter för främjande av jämställdhet

Jämställdhet är en grundläggande rättighet och en mänsklig rättighet. Bestämmelser om jämställdhet och likabehandling finns i Finlands nationella lagstiftning, Europeiska unionens fördrag och lagstiftning samt i internationella fördrag som är bindande för Finland.

I grundlagen finns ett diskrimineringsförbud och en skyldighet att främja jämställdheten särskilt i fråga om lön och andra anställningsvillkor. Bestämmelser om könsdiskriminering och främjande av jämställdhet finns i jämställdhetslagen. Lagen innehåller bestämmelser om främjande av jämställdhet samt förbud mot diskriminering. Jämställdhetslagen förbjuder också diskriminering på grund av könsidentitet och könsuttryck.

Regeringsprogrammen och jämställdhetsprogrammen är centrala redskap för att utveckla lagstiftningen om och de politiska åtgärderna för jämställdhet. Statsminister Petteri Orpos regeringsprogram innehåller flera skrivelser om främjande av jämställdhet. Skrivelserna handlar bland annat om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer, jämställdhet i arbetslivet såsom främjande av likalönprincipen och förebyggande av diskriminering på grund av graviditet och familjeledigheter samt en jämnare fördelning av vårdansvar och familjeledigheter. I regeringsprogrammet förbinder regeringen sig dessutom till att utarbeta ett förvaltningsövergripande jämställdhetsprogram.

Tane följer för sin del upp verkställandet av de jämställdhetsåtgärder som ingår i regeringsprogrammet och jämställdhetsprogrammet under sin pågående mandatperiod och gör vid behov förslag om att stärka och skärpa åtgärderna för jämställdhet. Tane följer också genomförandet av det handlingsprogram som utarbetas utifrån statsrådets meddelande om främjande av likabehandling, jämställdhet och icke-diskriminering.

Tane strävar också efter att under mandatperioden följa upp verkställandet av riktlinjerna i statsrådets redogörelse om jämställdhetspolitiken som antogs under föregående regeringsperiod. Jämställdhetsredogörelsen ställer upp Finlands långsiktiga nationella och internationella mål för statsrådets jämställdhetspolitik.

Förändring i jämställdhetsarbetets verksamhetsmiljö

Förändringarna i den nationella och internationella verksamhetsmiljön påverkar målen för främjandet av jämställdheten och uppkomsten av nya jämställdhetsutmaningar. Beredskapen för klimatförändringen, den ökade internationella migrationen samt den allt snabbare digitaliseringen och den snabba tekniska utvecklingen är fenomen som har omfattande, delvis också oförutsägbara konsekvenser för samhället. Å andra sidan har de senaste årens förändringar i den internationella säkerhetsmiljön fört med sig nya perspektiv på utsatta personers situationer och ojämlikhet.

Frågorna om jämställdhet genomgår motstridiga förändringar både i Europa och globalt. Å ena sidan har framsteg gjorts i fråga om kvinnors och flickors ställning globalt och ställningen och rättigheterna för personer som tillhör könsminoriteter och sexuella minoriteter stöds i större utsträckning än tidigare. Samtidigt har sexuella trakasserier och trakasserier på grund av kön synliggjorts i större utsträckning. Å andra sidan har motståndet mot jämställdhet, kvinnors och flickors rättigheter samt könsminoriteters och sexuella minoriteters rättigheter ökat och hotar tillgodoseendet av de mänskliga rättigheterna. Det finns en strävan att begränsa i synnerhet sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Man har också börjat utmana det internationella människorättssystemet. Utvecklingen mot en större polarisering i samhället och extrema rörelser utgör en utmaning för de rättigheter som redan uppnåtts och de framsteg som har gjorts i fråga om jämställdhet och mänskliga rättigheter.

2. Verksamhetsperiodens insatsområden

De strategiska insatsområdena är teman som genomsyrar Tanes mandatperiod och vars syfte är att styra Tanes verksamhet och öka dess effektivitet. Tane ställer upp mål för insatsområdena och följer upp hur de förverkligas under mandatperioden. Valet av insatsområden styrs av de valda temans aktualitet och betydelse samt även av en strävan efter att lyfta fram nya och mindre granskade jämställdhetsperspektiv.

Utöver de strategiska insatsområdena deltar Tane i stor utsträckning i den aktuella jämställdhetspolitiska debatten och fullgör sin uppgift enligt förordningen.

Tane reagerar vid behov på eventuella förändringar i verksamhetsmiljön och på den politiska diskussionen.

Insatsområde 1: En allt mer digitaliserad värld och jämställdhet

Digitaliseringen har en betydande inverkan på samhället och dess medlemmar. Finland har länge främjat digitaliseringen inom olika samhällssektorer och 2023 nådde Finland toppen i den årliga landsjämförelsen som mäter utnyttjandet av digitaliseringen.

Fenomenet påverkar jämställdheten på många sätt. Den digitala omställningen erbjuder möjligheter som kan främja jämställdheten. Digitala plattformar och distansarbetsmöjligheter erbjuder flexiblare arbetsalternativ, vilket kan underlätta till exempel samordningen av arbete och privatliv inom vissa branscher. Digitaliseringen kan ge nya möjligheter till utbildning och främja öppen tillgång till information, och den kan ha betydande konsekvenser bland annat för hälso- och sjukvården.

Digitaliseringen medför också risker för jämställdheten. Digitala verktyg kan leda till nya könsrelaterade utmaningar till exempel i fråga om dataskydd, diskriminering och

könsrelaterat våld. Kvinnor är underrepresenterade i teknologibranschen på grund av den starka könsfördelningen i arbetslivet, vilket kan leda till att de har mindre möjligheter att delta i beslutsfattandet och påverka den tekniska utvecklingen. Konsekvenserna av den snabba utvecklingen av artificiell intelligens för jämställdhet och likabehandling kräver aktiv uppföljning, påverkan i rätt tid samt kontinuerlig diskussion mellan relevanta aktörer. Diskussionen om artificiell intelligens och regleringen av den har ökat.

Det är viktigt att säkerställa att digitaliseringen framskrider jämlikt och att olika jämställdhetsperspektiv beaktas i utvecklingen, så att alla kan dra nytta av de möjligheter den medför.

Mål

- Digitaliseringens könsrelaterade konsekvenser identifieras.
- Jämställdhet och likabehandling ska ingå i diskussionen om artificiell intelligens.
- I utvecklingen av digitaliseringen främjas jämställdhet och diskriminering förebyggs.
- Könsrelaterade konsekvenser av arbetsomställningen till följd av digitaliseringen identifieras (bl.a. plattformsekonomi, automatisering, artificiell intelligens)

Vad gör vi?

- Tane publicerar översikter ur digitaliseringens jämställdhetsperspektiv.
- Tane samarbetar aktivt med centrala aktörer som arbetar med digitalisering och artificiell intelligens.
- Tane ordnar diskussionstillfällen.
- Tane följer den internationella och nationella regleringen av digitalisering ur ett jämställdhetsperspektiv.

Insatsområde 2: Jämställdhetsperspektiv på säkerhet

I vår internationella och nationella verksamhetsmiljö har det under de senaste åren skett en utveckling som på många sätt har påverkat såväl den nationella säkerheten som upplevelsen och känslan av säkerhet. Den globala coronapandemin, Rysslands attack mot Ukraina, Finlands Natomedlemskap, den ökade migrationen samt ojämställdheten och polariseringen i samhället har förändrat vår säkerhetsmiljö. Dessa förändringar har också påverkat uppfattningarna om säkerhet och medfört nya perspektiv i diskussionerna.

Även om man i den samhälleliga och politiska debatten i allmänhet pratar om den yttre och den inre säkerheten, är de inte separata öar, utan nära sammanflätade. Till exempel påverkar hybridhot, extrema rörelser, globala pandemier och klimatkrisen både den yttre och den inre säkerheten, för såväl enskilda människogrupper som hela befolkningen.

Upplevelsen av trygghet och känslan av trygghet är individuella. Vilka säkerhetsproblem en människa möter i sin vardag eller vad hen är rädd för beror på hens personliga egenskaper, förhållanden eller erfarenheter. Till exempel kränker diskriminering samt psykiskt och fysiskt våld alltför många personliga rätt till frihet, integritet och säkerhet. Diskriminering och hatbrott riktas oftast mot olika minoriteter, inklusive sexuella minoriteter och könsminoriteter. För att avskaffa diskriminering krävs att man beaktar diskriminering på flera grunder, varvid diskrimineringen granskas bredare än enbart enskilda diskrimineringsgrunder. Könsrelaterat våld är ett av de största människorättsproblemen i Finland, vilket övervakningsorganen för människorättskonventionerna upprepade gånger har påpekat.

Ojämlighet, marginalisering och anhopning av sociala problem är hot mot Finlands inre säkerhet. Den största bakgrundsfaktorn till ojämlikheten i säkerheten är risken för fattigdom och utslagning.

I samhällsdebatten om den internationella och nationella förändringen i säkerhetsmiljön ska man också delta ur ett jämställdhetsperspektiv. Den senaste tidens säkerhetspolitiska debatt har präglats av fokus på att stärka den nationella försvarsförmågan och bekämpa hot mot Finlands nationella säkerhet. I dessa diskussioner är det viktigt att lyfta fram till exempel kvinnors och särskilt utsatta gruppers ställning i krig och konflikter, till exempel sexuellt våld mot kvinnor. I säkerhetsdebatten ska man vara uppmärksam på att könsstereotyper och -normer inte fastställs genom den. Man bör till exempel säkerställa att kvinnor på ett genuint sätt deltar i beslutsfattande som gäller säkerhet. Vid sidan av diskussionen om den yttre säkerheten är det nödvändigt att stärka förståelsen för bakgrundsfaktorer som påverkar den inre säkerheten, såsom marginalisering och socialt illamående, särskilt i fråga om grupper av människor i utsatt ställning. Dessutom bör diskussionen om jämställdhet stärkas som en viktig faktor som påverkar demokratin och den nationella säkerheten.

Mål

Tane deltar i samhällsdebatten om säkerhet och förändringen av säkerhetsmiljön ur ett jämställdhetsperspektiv via följande teman:

- Ojämlighet och marginalisering som en säkerhetsfråga.
- Könsrelaterad hatretorik och våld.
- Internationella rörelser som utmanar jämställdheten.

- Försvaret och Finlands Natomedlemskap.
- Kvinnors ställning i krig och konflikter, särskilt med tanke på våld mot kvinnor och krigsbrott.

Vad gör vi?

- Tane publicerar översikter.
- Tane ordnar diskussionstillfällen och rundabordsmöten.
- Tane samarbetar med myndigheter som arbetar med fenomen inom den yttre och inre säkerheten samt med aktörer inom jämställdhet, grundläggande rättigheter och mänskliga rättigheter.

3. Verksamhet

Tanes verksamhet består av möten, seminarier och andra evenemang, ställningstaganden och utlåtanden samt publikationer. Tane samarbetar intensivt med myndigheter, forskare, medborgarorganisationer och andra intressenter för att främja jämställdheten. Dessutom deltar Tane i internationell verksamhet. Tane informerar om sin verksamhet, sina ståndpunkter och mål på sin webbplats och på sociala medier. Under sin mandatperiod kan Tane genomföra kampanjer, utföra uppdrag och köpa andra tjänster inom ramen för sina anslag.

Delegationens möten

Beslut om verksamheten och riktlinjerna för den fattas i huvudsak vid delegationens möten. Tane sammanträder 4–6 gånger per år, beslut om möten fattas årligen. Delegationen kan också bjuda in sakkunniga till sina möten. För beredningen av mötena har Tane tillsatt ett arbetsutskott för den pågående mandatperioden. Mellan delegationens möten kan arbetsutskottet till exempel besluta om Tanes utlåtanden och deltagande i evenemang.

Under sin mandatperiod för Tane en aktiv dialog med de viktigaste ministrarna. Bland annat bjuder Tane årligen den jämställdhetsansvariga socialskyddsministern till sitt möte. Tane följer aktivt hur aktuella projekt och åtgärder med anknytning till jämställdhet framskrider. Dessutom följer Tane upp hur de rekommendationer som övervakningsorganen för internationella människorättskonventioner gett Finland förverkligas.

Sektioner och arbetsgrupper

För beredningen av ärenden kan delegationen internt tillsätta sektioner och med social- och hälsovårdsministeriets samtycke bjuda in permanenta experter till sektionerna. Tane kan också tillsätta arbetsgrupper som stöd för sin verksamhet.

Sektionerna och arbetsgrupperna fungerar som sakkunniga inom sina ämnesområden och bereder delegationens beslut. Sektionerna kan även lägga fram förslag för Tane på eget initiativ.

Sektionernas mandatperiod följer delegationens mandatperiod. Arbetsgrupper kan vid behov tillsättas under mandatperioden och de arbetar så länge som det anses nödvändigt.

Tane har för sin pågående mandatperiod tillsatt en manssektion och en sektion för kön, ekonomi och makt, vilka också var verksamma under föregående mandatperiod. Tanes specialsakkunnige är sekreterare för sektionerna.

Sektionerna utarbetar separata verksamhetsplaner för hela mandatperioden. Vid planeringen av sektionernas verksamhet beaktas delegationens verksamhetsplan, insatsområden och mål. Sektionernas verksamhetsplaner godkänns av delegationen. Planerna uppdateras vid behov om det sker betydande förändringar i verksamhetsmiljön.

Manssektionen

Manssektionens uppgift är att behandla och lyfta fram aktuella jämställdhetsfrågor som gäller pojkar och män och främja samarbetet med aktörer som arbetar med män och pojkar.

Sektionen väcker manspolitiska diskussioner och är en initiativtagare. Sektionen utvecklar också samarbetet med aktörer som arbetar med män och pojkar. Sektionen följer aktuell forskning om pojkar, män och maskuliniteter.

Sektionen för kön, ekonomi och makt

Sektionen för kön, ekonomi och makt har till uppgift att stödja Tane som sakkunnig inom sitt ämnesområde och bereda delegationens beslut. Sektionen behandlar mångsidigt olika jämställdhetsfrågor, såsom jämställdhet i arbetslivet och inom utbildning, könsrelaterat våld och ekonomiska jämställdhetsfrågor. Sektionen har också en viktig roll när det gäller att stärka genusvetenskapens ställning och göra forskningsresultaten kända.

Utlåtanden och ställningstaganden

Utlåtande och ställningstagande är en viktig kanal för Tane att påverka den aktuella jämställdhetslagstiftningen och andra jämställdhetsrelaterade åtgärder. Utgångspunkten för Tanes utlåtanden är en strävan efter målinriktat och omfattande främjande av jämställdheten

där även köns mångfalden och intersektionella perspektiv beaktas. Tane lägger också fram förslag till nya åtgärder i anslutning till jämställdheten och tar ställning i den aktuella debatten ur ett jämställdhetsperspektiv.

Publikationer

Publikationsverksamheten är en viktig del av Tanes påverkansarbete som baserar sig på forskningsdata. Publikationsverksamheten är även en viktig del av främjandet av forskningen i jämställdhetsfrågor och utnyttjandet av forskningsresultaten.

Delegationens publikationer publiceras i första hand i dess egna publikationsserier, som är två till antalet när mandatperioden inleds. Publikationsplattformen är Statsrådets gemensamma publikationsarkiv Valto. Tane kan också göra sampublikationer som en del av andras publikationsserier.

Under mandatperioden utvecklas Tanes publikationsverksamhet. Syftet är att öka publikationsverksamhetens planmässighet och förutsebarhet för att man ska kunna göra upp en publikationsplan för mandatperioden. Publikationernas uppgift är att stödja Tanes insatsområden och främja dess mål.

Evenemang och tillställningar

Tane ordnar olika aktiviteter, såsom seminarier och olika evenemang. Evenemang ordnas också i samarbete med intressenter och olika sakkunniga aktörer. Under innevarande period är Tanes mål att ordna evenemang som tjänar både delegationen och den större målgruppen. För detta ändamål kan Tane ordna diskussionstillfällen avsedda för delegationen eller workshoppar för att öka den gemensamma förståelsen och hitta lösningar på aktuella teman. Dessutom ordnar Tane evenemang som riktar sig till en bredare målgrupp, särskilt i anslutning till huvudtemana för Tanes mandatperiod. Evenemang kan också ordnas till exempel som en del av valkampanjerna.

Tane deltar i evenemang inom genusforskning, mansforskning och andra viktiga områden som behandlar jämställdhetsforskning.

Tane deltar också i Jämställdhetsdagarna som Institutet för hälsa och välfärd ordnar varje år och i planeringen av programmet för evenemanget.

Påverkansarbete och kommunikation

Tanes påverkansarbete framhäver de valda insatsområdena och aktuella jämställdhetspolitiska frågor. Syftet är att främja Tanes mål.

Under perioden förrättas presidentval (2024), Europaparlamentsval (2024), välfärdsområdesval och kommunalval (2025) och riksdagsval (2027). Tane kan delta i valet med egna kampanjer. Tane delar årligen ut priset Karlatag (Miehen työ), med undantag av riksdagsvalåret. Tanes kommunikation styrs av en kommunikationsstrategi, som uppdateras 2024. I strategin definieras kommunikationens mål och ansvar närmare.

Tane kan starta projekt under perioden om delegationen anser det nödvändigt.

Samarbete med intressenter

Tanes centrala uppgift är att främja samarbetet med myndigheter, forskare och andra sammanslutningar. Tane för samman jämställdhetsaktörer och samarbetar sektorsövergripande.

Tane strävar efter att skapa och stärka kontakter med partier, riksdagsledamöter och ministrar och öka kännedomen om delegationen och dess verksamhet bland centrala partipolitiska aktörer.

Tane intensifierar även kontakten med arbetsmarknadsorganisationerna under mandatperioden.

Tane är representerat i flera organ.

Internationellt samarbete

Tane deltar årligen i FN:s kvinnokommissionens (Commission on the Status of Women) sessioner som en del av Finlands delegation.

Under mandatperioden besöker Tane Europeiska jämställdhetsinstitutet (EIGE) och kartlägger möjligheten att under de närmaste åren också bekanta sig med verksamheten vid Europeiska byrån för grundläggande rättigheter (FRA).

Tane intensifierar samarbetet med de nordiska jämställdhetsaktörerna under mandatperioden och deltar i Finlands ordförandeskap i Nordiska ministerrådet 2025.

Tane kan bjuda in internationella sakkunniga till sina evenemang.